

Pavasara košumaugs forsītija pieder pie forsītiju (*Forsythia*) ģints, kas ietilpst olīvu dzimtā (*Olea ceae*

), kurā ir septiņas sugas. Patlaban ir izveidotas ļoti daudzas dekoratīvas forsītiju šķirnes ar atšķirīgu ziemcietību un izskatu. Vispazīstamākā un plašāk audzētā forsītija ir vidējā forsītija jeb *Forsythia x intermedia*

. Tai ir spēcīgs, stāvs zarojums, augstumā tas sasniedz 2 metrus, platumā 1,5 metrus. Liels krūms ir arī

Forsythia x intermedia

'Lynwood' vainags šim krūmam būs stipri izplests, ziedi ir gaiši dzeltenīti un bagātīgi. Pilsētu apstādījumiem piemērota ir

Forsythia x intermedia

'Golden Times' – tā ir izturīga, ar spēcīgu, izplestu ārējo krūma veidolu. Nelieliem dārziem piemērota būs

Forsythia

'Maluch', jo krūma augstums ir tikai 1 metrs, ziedi ir nelieli, bet blīvi noklāj zarus. Dzīvžogiem piemērota būs

Forsythia ovata

– olveida forsītija, kas izaug līdz 1,5 metrus augsta. Tā ir arī visagrāk ziedošā forsītija ar izcilu ziemcietību. Interesanti, ka tās lapas rudenī iekrāsojas sārti violetos toņos.

Forsītija ir izteikts pavasara augs. Kādēļ tā? Tādēļ, ka, tāpat kā daudzi agrā pavasarī zaļojošie un ziedošie dārza iemītnieki, arī forsītija savu skaistuma pilnbriedu sasniedz tieši pavasara mēnešos – aprīlī un maijā. Pavasarī atveras tās dzeltenie zvanveida ziedi, kas nosedz krūma zarus kā dzeltens, dažām šķirnēm arī smaržojošs, pūkains mākonis, kas nenoliedzami piesaista uzmanību. Ziedi nav lieli, toties uz zariem tie izkārtājušies blīvi un to ir daudz. Pēc noziedēšanas izplaukst ovālas gaišzaļas lapiņas, bet krūms pārējo gada daļu tā arī paliek pavisam neuzkrītošs un necils. Neraugoties uz savu salīdzinoši neilgo primadonnas uznācienu uz dārza skatuves, forsītija ir iecienīts košumaugs un to izmanto gan privātos apstādījumos, gan parkos. Ātraudzīgās dabas un biežā zarojuma dēļ forsītiju bieži vien izvēlas dzīvžogiem, taču iespaidīgi tā izskatās arī kā solitēraugs – krūms var sasniegt pat četrus metrus augstumu un trīs metrus platumu.

Forsītijas dzimtene ir Ķīna, kur valda senas daiļdārzu iekopšanas tradīcijas. Uz Eiropu tā atceļoja caur Japānu un kopš 1835. gada izdaiļo arī šo pasaules daļu. Latvijā forsītijas dēvē arī par ziedpulkstenītēm, taču šis nosaukums nav guvis plašu popularitāti.

Stādīšana un kopšana

Forsītijas ir ideāli piemērotas dārzniekiem iesācējiem, jo to kopšana nav sarežģīta un tās nav īpaši prasīgas. Krūms ir ziemcietīgs, vislabāk jutīsies saulainā vai daļēji noēnotā vietā. Pilnīgā ēnā zarojums izplešas, bet ziedēšana nav tik bagātīga. Forsītija ir labs sabiedrotais lieliem kokiem ar plašu sakņu sistēmu, jo tās saknes neietiecas dziļi zemē. Augsnes ziņā forsītijas ir samērā neizvēlīgas, taču labāk aug trūdvielām bagātās, vidēji smagās un mitrās augsnēs. Īslaicīgus sausuma periodus augs pārcieš labi. Papildus krūms jālaista karstās, sausās vasarās. Pērkot jaunu forsītijas stādu, jāpievērš uzmanība tam, lai nebūtu traumēta tā sakņu sistēma un zeme ap saknēm nebūtu iekaltusi. Lai saglabātu mitrumu, krūmus mulčē ar dārza kompostu.

Kailsakņu forsītiju krūmi ir stādāmi vai nu rudenī, sākot ar oktobri, vai arī agrā pavasarī – martā, tiklīdz atļauj laikapstākļi, konteineros augus var stādīt arī vasarā. Mēslojot krūmus vajadzētu pavasarī, tomēr jāuzmanās – ja krūmi būs pārmēsloti, attīstīsies maz ziedu un daudz lapu.

Apgriešana

Lai katru gadu varētu priecāties par krāšņajiem forsītiju ziediem, jāzina dažas nianšes, kā šo krūmu pareizi apgriezt. Kļūdu gadījumā tas zaudēs savu gaisīgo formu un ziedu kļūs aizvien mazāk. Tā kā forsītijas attīsta ziedus uz iepriekšējo gadu dzinumiem, apgriešanu vajag veikt pēc krūma noziedēšanas. Taču jāatceras arī, ka tad, kad zaru vecums pārsniedz četrus gadus, uz tiem sagaidīt ziedus diez vai izdosies. Tādēļ, veidojot krūmu, svarīgi atrast vecākos zarus un daļu no tiem izgriezt. It sevišķi tos dzinumus, kuri noliecas līdz pat zemei un ir ļoti sazaroti. Jaunie dzinumi, kas ziedēs turpmākajos gados, turpretim aug stingri un taisni. Ja tie ir saauguši ļoti biezi un tuvu, tie ir jāparetina, lai palikušie zari varētu labāk attīstīties. Tieši tādēļ pēc ziedēšanas ieteicams izgriezt ne tikai īpaši sazarotos vecos zarus, bet arī daļu jauno dzinumu. Jaunie dzinumi, kas parādījušies virs zemes, ir jāatstāj, jo nākamajā pavasarī tie dāvās jauno ziedu rotu, taču arī uz tiem attiecināms iepriekš minētais princips – ja šķiet, ka to ir pārāk daudz un tie ir saauguši pārāk cieši, daļu var izretināt izgriežot. Savukārt forsītiju dzīvžogi ir jāapgriež regulāri un pamatīgi, ja nepieciešams, pat divas reizes gadā, lai tie augtu pietiekami blīvi.

Pavairošana ar spraudeņiem

Forsītiju spraudeņus iegūst no dzinumu galotnēm, un tie ļoti viegli iesakņojas. Vislabākais laiks spraudeņu iegūšanai ir pēc ziedēšanas – no jūnija līdz septembrim. Pēc ziedēšanas krūmiem ieteicams veikt formējošo apgriešanu, turklāt tā ir laba iespēja iegūt spraudeņus. Iegūto 10-15 cm garo spraudeņu apakšējās lapas atdala no kāta, un spraudeņi ievieto podiņā ar zemi. Lai izveidotu spēcīgu sakņu sistēmu, piemērotākā augsnes temperatūra ir 20-25 grādi, un tai visu laiku jābūt mēreni mitrai. Jaunieģūtos dēstus izstāda dārzā jau nākamajā pavasarī.

Slimības

Veciem un neapgrieztiem vai arī maz apgrieztiem krūmiem mitrās vietās uz zariem baktērijas var izveidot vēžveidīgus vairākus centimetrus garus izaugumus (punus). Vīrs tiem esošie zari var iet bojā. Atklājot šo saslimšanu, krūms ir kārtīgi jāizgriež, lai pēc lietus tā zari varētu ātri nožūt, ilgstoši neuzkrātu mitrumu un neradītu labvēlīgus dzīves apstākļus kaitīgajām baktērijām. Slimie zari ir pilnībā jāizgriež un jāiznīcina, krūms katru gadu ir jāmēslo ar kāliju saturošu mēslojumu. Cīņā ar šo slimību var līdzēt arī preparāti, kas satur varu. Profilaksei jāseko līdzī forsītijas vainaga veidošanai, jo regulāra izgriešana palīdzēs ne tikai sagaidīt krāšņus ziedus, bet arī pasargās augu no saslimšanas.